

• ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ • ΤΕΥΧΟΣ 136 • 12ος ΧΡΟΝΟΣ • ΜΑΪΟΣ 2004

• MONTHLY EDITION • NR. 136 • 12th YEAR • MAY 2004

ΔΡΑΣΗ

Εργατοϋπαλληλικό
Κέντρο
Αθηνών

E-mail: eka@otenet.gr

Η ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΚΑΙ ΥΓΕΙΑ ΣΤΟΝ ΚΛΑΔΟ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ*

Οι κίνδυνοι που ελλοχεύουν στα εκπαιδευτικά ιδρύματα μπορεί να είναι οι ίδιοι με τους κινδύνους σε κάθε άλλο χώρο εργασίας. Ωστόσο, στο χώρο εργασίας στον κλάδο της εκπαίδευσης βρίσκονται και σπουδαστές ή μαθητές. Τα άτομα αυτά είναι ευάλωτα, λόγω της νεαρής ηλικίας τους, άπειρα και συχνά αγνοούν τους κινδύνους που απειλούν την ασφάλεια και την υγεία.

Διαχείριση της ασφάλειας και της υγείας

Οι εργοδότες καλούνται να αξιολογήσουν τους κινδύνους για την ασφάλεια και την υγεία των εργαζομένων και να λάβουν μέτρα για την αποφυγή ή τον έλεγχο των εν λόγω κινδύνων⁽¹⁾. Η διαδικασία αυτή υποδιαιρείται σε μια σειρά από ενέργειες:

- σχεδιασμός της εκτίμησης κινδύνων μετά από διαβουλεύσεις με το εργατικό δυναμικό
- προσδιορισμός των υπαρκτών κινδύνων
- προσδιορισμός του ποιοί μπορεί να πληγούν, πώς και πού
- αξιολόγηση του επιπέδου κινδύνου και λήψη απόφασης σχετικά με τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν
- λήψη μέτρων για την εξάλειψη ή τη μείωση του κινδύνου
- παρακολούθηση και ανάλυση των δράσεων.

Ασφαλές εργασιακό περιβάλλον

Ένα εκπαιδευτικό ίδρυμα πρέπει να αποτελεί ένα ασφαλές και υγιές εργασιακό και μαθησιακό περιβάλλον. Για να επιτευχθεί αυτό, κατά την εκτίμηση κινδύνων πρέπει να εξετάζεται ο σχεδιασμός, η μορφή και η ίδια η κατασκευή του εργασιακού περιβάλλοντος. Πρέπει να δίδεται ιδιαίτερη προσοχή όταν στο χώρο βρίσκονται ευάλωτες ομάδες (π.χ. άτομα πολύ νεαρής ηλικίας) και κρίνεται σκόπιμη η εξέταση των αναγκών των ατόμων με ειδικές ανάγκες.

Πέντε αρχές που πρέπει να τηρούνται

- Οι εσωτερικοί χώροι εργασίας, είτε πρόκειται για τις αίθουσες διδασκαλίας, τις αίθουσες για το προσωπικό ή την κουζίνα, πρέπει να αερίζονται και να φωτίζονται επαρκώς, να έχουν το κατάλληλο επίπεδο υγρασίας και την κατάλληλη επιφάνεια και να διατηρούνται καθαροί.
- Εάν στις εγκαταστάσεις εισέρχονται οχήματα, κρίνεται σκόπιμη η εμφανής σήμανση και εάν είναι δυνατόν, οι οδοί κυκλοφορίας των πεζών πρέπει να είναι διαφορετικές από τις διαδρομές των οχημάτων.
- Οι επιφάνειες των δαπέδων πρέπει να συντηρούνται σωστά και να διατηρούνται καθαρές με στόχο τη μείωση του κινδύνου ολίσθησης και παραπατήματος.
- Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δίνεται στην πρόληψη των πτώσεων από χώρους όπως είναι τα μπαλκόνια και τα κλιμακοστάσια. Ενδέχεται να χρειαστεί η εν-

σχυμένη προστασία των ακραίων σημείων και των γωνιών για τα πολύ μικρά παιδιά.

- Απαιτείται η σαφής σήμανση των διαφανών θυρών και παραθύρων τα οποία πρέπει να είναι κατασκευασμένα από κατάλληλα υλικά.

Ολισθήσεις και παραπατήματα

Οι ολισθήσεις και τα παραπατήματα είναι δύο από τα πιο κοινά είδη ατυχημάτων. Αυτό ισχύει και για τα εκπαιδευτικά ιδρύματα, όπου ο κίνδυνος είναι μεγαλύτερος από ό,τι σε άλλους χώρους εργασίας, επειδή σε μικρό σχετικά χώρο κινείται μεγάλος αριθμός ατόμων νεαρής ηλικίας. Τα αίτια των ολισθήσεων και των παραπατημάτων πρέπει να εξετάζονται στο πλαίσιο της εκτίμησης κινδύνων. Οι παράγοντες κινδύνου μπορεί να έχουν σχέση με⁽²⁾:

- το περιβάλλον (π.χ. η επιφάνεια του δαπέδου)
- τη ρύπανση (π.χ. νερό που έχει χυθεί στο δάπεδο)
- την οργάνωση (π.χ. έλλειψη συστημάτων καθαρισμού)
- τα υποσδήματα και
- ατομικούς παράγοντες (π.χ. εργαζόμενοι με ειδικές ανάγκες).

Συντήρηση

Στη συντήρηση και την επισκευή των κτηρίων του εκπαιδευτικού κλάδου μπορεί να συμμετέχουν και εξωτερικοί ανάδοχοι. Πρέπει να υπάρχει καλή επικοινωνία ανάμεσα στους αρμόδιους του σχολικού ιδρύματος και τον ανάδοχο, για την εγγύηση της ασφάλειας τόσο των εργαζομένων όσο και των μαθητών. Οι ανάδοχοι πρέπει να γνωρίζουν τους πρόσθετους κινδύνους που κρύβει η εργασία σε σχολικά ιδρύματα και το προσωπικό του σχολείου πρέπει να καθοδηγείται σχετικά με τις απαραίτητες διαδικασίες για την απομάκρυνση των παιδιών από το χώρο των εργασιών.

Για να περιοριστεί ο κίνδυνος των μεταφορικών ατυχημάτων, οι παραδόσεις πρέπει να προγραμματίζονται έτσι ώστε τα οχήματα να μην βρίσκονται στο χώρο εργασίας όταν οι μαθητές εισέρχονται ή εξέρχονται από τις σχολικές εγκαταστάσεις.

Πρέπει επίσης να εξεταστεί και το θέμα των καθημερινών εργασιών συντήρησης, όπως είναι η καθαριότητα και οι μικροεπισκευές. Οι εργαζόμενοι και οι σπουδαστές πρέπει να προστατεύονται από κάθε συγκεκριμένο υπαρκτό κίνδυνο (π.χ. τοξικά καθαριστικά υγρά). Κρίνεται ιδιαίτερα σημαντική η ασφαλής αποθήκευση των ουσιών και των εργαλείων.

Ασφάλεια κατά των πυρκαγιών και σχέδια επείγουσας ανάγκης

Σε όλα τα εκπαιδευτικά ιδρύματα πρέπει να λαμβάνονται οι κατάλληλες προφυλάξεις σε περίπτωση πυρκαγιάς, με την τακτική δοκιμή των διαδικασιών εκκένωσης του χώρου, τη σήμανση των οδών διαφυγής και τον έλεγχο των πυροσβεστήρων και του σχετικού εξοπλισμού.

Συνέχεια στη σελίδα 4

Σ' ΑΥΤΟ ΤΟ ΤΕΥΧΟΣ

- Η επαγγελματική ασφάλεια και υγεία στον κλάδο της εκπαίδευσης
- Κατάργηση και υποκατάσταση επικίνδυνων ουσιών

IN THIS ISSUE

- Occupational safety and health in the education sector
- Elimination and substitution of dangerous substances

Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΕΡΓΑΣΙΑΚΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΕΥΡΥΤΕΡΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΕΙΝΑΙ ΚΑΙ ΔΙΚΗ ΜΑΣ ΥΠΟΘΕΣΗ

Κατάργηση και υποκατάσταση

Το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης θέτει την κατάργηση και την υποκατάσταση των επικίνδυνων ουσιών στην κορυφή της ιεραρχίας των μέτρων ελέγχου για την προστασία των εργαζομένων από τους κινδύνους που συνδέονται με χημικούς παράγοντες⁽¹⁾, καρκινογόνους παράγοντες⁽²⁾ και βιολογικούς παράγοντες⁽³⁾. Όσον αφορά στους καρκινογόνους και μεταλλαξιογόνους παράγοντες, οι απαιτήσεις υποκατάστασης είναι ακόμη πιο αυστηρές και απαιτείται αντικατάσταση εφόσον αυτό είναι εφικτό από ταχινική άποψη. Διατάξεις σχετικά με την υποκατάσταση θεσπίζονται στο πλαίσιο εθνικών κανονισμών για την προστασία των εργαζομένων και τα κράτη μέλη έχουν το δικαίωμα να συμπεριλάβουν σε αυτούς ορισμένες συμπληρωματικές ή αυστηρότερες διατάξεις για την προστασία των εργαζομένων, όπως τον περιορισμό της χρήσης ορισμένων μεθόδων εργασίας, καθώς οι αντίστοιχες οδηγίες θεσπίζουν μόνο ελάχιστες απαιτήσεις.

Άλλοι κανονισμοί επιβάλλουν περιορισμούς σε ολόκληρη την ΕΕ σχετικά με την κυκλοφορία στην αγορά και τη χρήση ορισμένων επικίνδυνων ουσιών και παρασκευασμάτων⁽⁴⁾, συμπεριλαμβανομένου για παράδειγμα του αμιάντου.

Βάσει του νέου κοινοτικού συστήματος για τη διαχείριση των χημικών ουσιών (REACH) που αναπτύσσει σήμερα η Επιτροπή, υπάρχει πρόθεση να θεσπιστεί η έγκριση συγκεκριμένης χρήσης για ορισμένες ουσίες.

Κατάργηση και υποκατάσταση - στην κορυφή της ιεραρχίας των μέτρων ελέγχου στην Ευρώπη

Στην ευρωπαϊκή νομοθεσία προβλέπεται μία κλιμακούμενη σειρά μέτρων για την πρόληψη ή τη μείωση της έκθεσης των εργαζομένων σε επικίνδυνες ουσίες.

Κατάργηση: ο καλύτερος τρόπος μείωσης των κινδύνων που συνδέονται με τις επικίνδυνες ουσίες είναι η παύση της ανάγκης για χρήση των ουσιών αυτών μέσω της αλλαγής της διαδικασίας ή του προϊόντος όπου χρησιμοποιείται η ουσία.

Υποκατάσταση: εάν η κατάργηση δεν είναι δυνατή, τότε η επόμενη καλύ-

τερη επιλογή είναι η υποκατάσταση ή αντικατάσταση της επικίνδυνης ουσίας ή της διαδικασίας με μία λιγότερο επικίνδυνη με βάση τους όρους χρήσης της.

Έλεγχος: εάν μία ουσία ή διαδικασία δεν μπορεί να καταργηθεί ή να υποκατασταθεί, τότε η έκθεση μπορεί να προληφθεί με:

- *χρήση κλειστού συστήματος*
- *έλεγχο της απελευθέρωσης μέσω καλύτερης διαχείρισης της διαδικασίας*
- *τεχνικές λύσεις για την ελαχιστοποίηση της συγκέντρωσης στην περιοχή έκθεσης*
- *οργανωτικά μέτρα, όπως ελαχιστοποίηση του αριθμού των εκτιθέμενων εργαζομένων, καθώς και της διάρκειας της έντασης της έκθεσης*
- *χρήση ατομικού προστατευτικού εξοπλισμού.*

Κατάργηση και υποκατάσταση στην πράξη

Η μετάβαση από τη χρήση μιας ουσίας στη χρήση άλλης είναι μία διαδικασία τριών σταδίων:

1. Προσδιορισμός των εναλλακτικών λύσεων: διερευνήστε όλες τις διαθέσιμες εναλλακτικές λύσεις. Αναζητήστε εναλλακτικές διαδικασίες (προκειμένου να μηδενιστεί η ανάγκη χρήσης μιας ουσίας) και πιθανές ουσίες αντικατάστασης (εάν η κατάργηση δεν είναι δυνατή). Εάν η ουσία την οποία επιθυμείτε να αντικαταστήσετε χρησιμοποιείται σε μία ευρέως εφαρμοζόμενη διαδικασία, όπως η βαφή με ψεκασμό ή η απολίπανση, τότε ο αριθμός των διαθέσιμων αναλλάκτικων επιλογών πιθανόν να είναι μεγαλύτερος.

2. Σύγκριση των εναλλακτικών λύσεων: διενεργήστε μία εκτίμηση κινδύνου για όλες τις εναλλακτικές λύσεις, συμπεριλαμβανομένης και της ουσίας ή της διαδικασίας που χρησιμοποιείται, και συγκρίνετε τα πορίσματα σας. Ελέγξτε τη σχετική εθνική νομοθεσία για την ασφάλεια και την υγεία στην εργασία, καθώς επίσης την περιβαλλοντική νομοθεσία και τη νομοθεσία σχετικά με την ασφάλεια των προϊό-

νων προκειμένου να βεβαιωθείτε ότι οι εναλλακτικές επιλογές είναι νόμιμες και συμβατές και βεβαιωθείτε για τις ελάχιστες προδιαγραφές που πρέπει να πληρούνται.

3. Λήψη απόφασης: καταλήξτε στην απόφαση με βάση τις κανονιστικές απαιτήσεις, τις τεχνολογικές δυνατότητες, τις πιθανές επιπτώσεις για την ποιότητα των προϊόντων, το κόστος, συμπεριλαμβάνοντας την απαιτούμενη επένδυση και το κόστος κατάρτισης για την χρήση του νέου προϊόντος.

Από που να ξεκινήσετε

Κάθε έκθεση σε επικίνδυνες ουσίες που μπορεί να αποφευχθεί, πρέπει να εξαλειφθεί.

Ορισμένα καίρια σημεία σχετικά με το τι πρέπει να εξετάσετε:

✓ **Όσον αφορά τους κινδύνους που προκαλούνται από τη διαδικασία:**

- *ανοιχτές μέθοδοι, π.χ. βαφή μεγάλων επιφανειών, μείξη/σύνθεση σε ανοιχτά δοχεία/περιέκτες*
- *μέθοδοι που παράγουν σκόνη, ατμούς ή καπνούς ή απελευθερώνουν υγρά στον αέρα π.χ. συγκόλληση, βαφή με ψεκασμό.*

✓ **Όσον αφορά την ουσία:**

Εάν δεν μπορείτε να αλλάξετε τη διαδικασία, προσπαθήστε να καταργήσετε ή να αποφύγετε την έκθεση σε ουσίες που:

- *αυξάνουν τους κινδύνους πυρκαγιάς και έκρηξης*
- *συνεπάγονται υψηλό βαθμό έκθεσης των εργαζομένων*
- *έχουν ως αποτέλεσμα την έκθεση πολλών εργαζομένων*
- *είναι πτητικές, π.χ. οργανικοί διαλύτες*
- *διασκορπίζονται στον αέρα (αερολύματα, σκόνη)*
- *ενέχουν σοβαρούς άμεσους κινδύνους για την υγεία, π.χ. δηλητηριώδεις, διαβρωτικές και ερεθιστικές ουσίες*
- *ενέχουν χρόνιους κινδύνους για την υγεία, όπως αλλεργιογόνα, ουσίες τοξικές για την αναπαραγωγή και άλλες*
- *καλύπτονται από συγκεκριμένους*

ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΩΝ ΟΥΣΙΩΝ

εθνικούς κανονισμούς που επιβάλλουν περιορισμούς στη χρήση στο χώρο εργασίας

- έχουν ήδη προκαλέσει προβλήματα στην επιχείρησή σας (προβλήματα υγείας, ατυχήματα ή άλλα συμβάντα)
- προκαλούν επαγγελματικές ασθένειες
- καθιστούν αναγκαία την τακτική παρακολούθηση της υγείας (ιατρική εξέταση των εργαζομένων)
- μπορούν να απορροφουθούν από το δέρμα
- ή ουσίες για τις οποίες είναι αναγκαία η χρήση ατομικού προστατευτικού εξοπλισμού που ενοχλεί τους εργαζομένους (π.χ. μέσα προστασίας από την εισπνοή).

Οι καρκινογόνες και μεταλλαξίγόνες ουσίες πρέπει να ανικαθίστανται στο μέτρο που είναι πρακτικά δυνατό! Σε ορισμένα κράτη μέλη ο κανόνας αυτός ισχύει επίσης για τις τοξικές για την να παραγωγή ουσίες.

Μην ξεχνάτε τις διαδικασίες συντήρησης και τους πιθανούς κινδύνους που μπορούν να προκληθούν από ατυχήματα. Μία έγκλειστη ουσία μπορεί να προκαλέσει υψηλό κίνδυνο εάν απελευθερωθεί εξαιτίας ατυχήματος.

Πληροφορίες σχετικά με επικίνδυνες ουσίες μπορούν να αντληθούν από αρκετές πηγές. Αν και πρόκειται για προκαταρκτικό μέτρο, ένας από τους ευκολότερους τρόπους σύγκρισης πιθανών κινδύνων από ουσίες είναι η εξέταση των πληροφοριών ταξινόμησης και επισήμανσης. Αυτές βρίσκονται στα δελτία δεδομένων ασφαλείας που συνοδεύουν το χημικό προϊόν. Όσον αφορά ουσίες για τις οποίες δεν υπάρχουν διαθέσιμα δελτία δεδομένων ασφαλείας, πληροφορίες διατίθενται από πηγές των προμηθευτών (τεχνικά έγγραφα, οδηγίες χρήσης).

Άλλες πηγές πληροφοριών είναι κατά τόπους περιορισμοί που αφορούν ουσίες και οι νομοθετημένες οριακές τιμές, όπως τα όρια επαγγελματικής έκθεσης (ΟΟΕ), τα όρια εκπομπών ή τα όρια περιεκτικότητας σε προϊόντα. Οι ουσίες που μπορούν να διαπεράσουν το δέρμα ή να προκαλέσουν αλλεργίες

αναφέρονται επίσης σε ορισμένους εθνικούς καταλόγους ΟΟΕ.

Στο πλαίσιο της εκτίμησης των κινδύνων, πρέπει να καταρτίσετε έναν κατάλογο επικίνδυνων ουσιών για την επιχείρησή σας. Ο κατάλογος αυτός πρέπει επίσης να υποδεικνύει τις προτεραιότητες που πρέπει να δίνονται στην κατάργηση και την υποκατάσταση, καθιστώντας δυνατή τη σύγκριση των στοιχείων που αφορούν τις χρησιμοποιούμενες ουσίες, δηλαδή ποσότητα, διαδικασία, αριθμό εκτιθέμενων εργαζομένων, αποτελέσματα μετρήσεων στο χώρο εργασίας ή εκτίμηση της έκθεσης και ταξινόμηση των ουσιών.

Οι προτεραιότητες για υποκατάσταση που προσδιορίζονται στην εκτίμηση κινδύνου θα πρέπει να επανεξετάσονται τακτικά αλλά και όποτε πραγματοποιείται κάποια αλλαγή στην παραγωγική διαδικασία.

Άλλα ερωτήματα:

Ποιός αποφασίζει σχετικά με το ποια θα χρησιμοποιηθεί;

Ποιος οφείλει να υποβάλλει παρατηρήσεις ή να δίνει έγκριση (διεύθυνση, επιτροπή ασφαλείας, υπηρεσίες πρόληψης κλπ.);

Η απόφαση αυτή αναθεωρείται τακτικά;

Οδηγίες υποκατάστασης

Στα περισσότερα κράτη μέλη δημόσιοι ή μη κερδοσκοπικοί ιδιωτικοί οργανισμοί παρέχουν εύκολες και κατανητές οδηγίες σχετικά με τη μείωση των κινδύνων και την υποκατάσταση. Τυπικά παραδείγματα είναι το “Seven Steps to Substitution” (Επτά βήματα για την υποκατάσταση)⁽⁵⁾ (HSE, Ηνωμένο Βασίλειο), “Gevaarlijke stoffen op het werk”⁽⁶⁾ (Επικίνδυνες ουσίες στην εργασία, Centrum GBW, Κάτω Χώρες).

Ένα εύκολο μοντέλο υπολογισμού παρέχεται από το γερμανικό “Πρότυπο στηλών”⁽⁷⁾ (BIA, Γερμανία). Χρησιμοποιώντας την ταξινόμηση του χημικού προϊόντος και τις αντίστοιχες πληροφορίες σχετικά με το χώρο εργασίας, βοηθά στη σύγκριση των χημικών ουσιών με συστηματικό και εύκολο τρόπο. Απευθύνεται ειδικά στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις.

Αρκετές βάσεις δεδομένων έχουν αναπτυχθεί από βιομηχανικούς ομί-

λους με σκοπό να βοηθηθούν τα μέλη τους στην επιλογή ουσιών. Αυτές οι βάσεις δεδομένων συχνά αφορούν συγκεκριμένους κλάδους και παρέχουν πολύ εξειδικευμένες πληροφορίες⁽⁸⁾.

Οφέλη από την υποκατάσταση

Η κατάργηση της χρήσης μιας επικίνδυνης ουσίας ή η αντικατάστασή της με μια λιγότερο επικίνδυνη ωφελεί όλους τους συμμετέχοντες στη διαδικασία. Η κατάργηση ή η υποκατάσταση μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα:

✓ Καλύτερη υγεία άμεσα και μακροπρόθεσμα για τους εργαζομένους που εκτίθενται στην επικίνδυνη ουσία.

✓ Μειωμένη ρύπανση του περιβάλλοντος.

✓ Μειωμένο κόστος για την επιχείρηση μέσω:

- μείωσης των απουσιών λόγω ασθενειών
- μειώσεις των δαπανών για μέτρα ελέγχου
- μείωσης του κόστους για τη συμμόρφωση με την περιβαλλοντική νομοθεσία
- εξοικονόμησης χρημάτων για προστασία από πυρκαγιά και εκρήξεις
- χαμηλότερης κατανάλωσης ενός προϊόντος
- χρήσης φθηνότερων υλικών
- αποτελεσματικότερων παραγωγικών διαδικασιών.

(1) Η οδηγία 89/391/EOK του Συμβουλίου περιέχει τις βασικές διατάξεις για την υγεία και την ασφάλεια στην εργασία στις περιπτώσεις όπου δεν καλύπτονται από ειδικότερη νομοθεσία.

(2) Οδηγία 90/394/EOK του Συμβουλίου της 28ης Ιουνίου 1990 σχετικά με την προστασία των εργαζομένων από τους κινδύνους που συνδέονται με την έκθεση σε καρκινογόνους παράγοντες κατά την εργασία, καθώς και οι τροποποιήσεις αυτής.

(3) Οδηγία 2000/54/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 18ης Σεπτεμβρίου 2000 για την προστασία των εργαζομένων από κινδύνους που διατρέχουν λόγω έκθεσής τους σε βιολογικούς παράγοντες κατά την εργασία.

(4) Οδηγία 76/769/EOK του Συμβουλίου της 27ης Ιουλίου 1976 σχετικά με περιορισμούς κυκλοφορίας στην αγορά και χρήση μερικών ουσιών και παρασκευασμάτων, καθώς και οι τροποποιήσεις και οι τεχνικές προσαρμογές αυτής.

(5) <http://www.hse.gov.uk>.

(6) http://www.arbobondgenoten.nl/arbothem/gevstof/GBWleefl_gevaarlijke_stoffen.pdf.

(7) <http://www.hvbg.de/d/bia/prd/modell/spaltee.htm>.

(8) Π.χ. για τη σκανδιναβική βιομηχανία χαρτοπολτού και χαρτίου (<http://www.kcl.fi/info/database.html>) ή για τους ευρωπαϊούς κατασκευαστές αυτοκινήτων (<http://www.mdsystem.com/index.jsp>).

(9) <http://www.ic.dk/dkcodenum.htm>.

* Πηγή: Ευρωπαϊκός Οργανισμός για την Ασφάλεια και την Υγεία στην Εργασία

Η ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΚΑΙ ΥΓΕΙΑ ΣΤΟΝ ΚΛΑΔΟ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ*

Συνέχεια από σελίδα 1

Για περιπτώσεις όπως είναι τα ατυχήματα στα σχολικά εργαστήρια και τους χώρους παιχνιδιού πρέπει να υπάρχουν διαδικασίες επείγουσας ανάγκης.

Η υγεία και η ασφάλεια στα επιστημονικά και τεχνικά εργαστήρια

Τα επιστημονικά και τεχνικά εργαστήρια είναι οι χώροι στους οποίους οι μαθητές είναι περισσότερο εκτεθειμένοι σε κινδύνους που έχουν σχέση με επικίνδυνες ουσίες και μηχανές. Το επίπεδο της εκπαίδευσης επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό το είδος των κινδύνων και το βαθμό επικινδυνότητας, όμως υπάρχουν ορισμένα κοινά σημεία.

- Πρέπει να αναγράφονται με εμφανή τρόπο γραπτές οδηγίες και να δίδεται έμφαση στους κανόνες ασφαλείας.
- Στην αρχή κάθε πειράματος πρέπει να δίδονται οδηγίες προφορικά και να κοινοποιούνται.
- Η συμπεριφορά των διδασκόντων σε θέματα ασφαλείας πρέπει να είναι υποδειγματική.
- Κρίνεται σκόπιμη διαρκής και επαρκής εποπτεία.
- Οποιοσδήποτε χειρίζεται ένα μηχανήμα πρέπει να γνωρίζει καλά τις οδηγίες χρήσης και όλες τις απαιτήσεις σχετικά με τη συντήρηση, την ασφάλεια και την υγεία.
- Απαιτείται κατάλληλος ατομικός εξοπλισμός προστασίας και ενδύματα εργασίας.
- Τα μηχανήματα και τα εργαλεία πρέπει να ελέγχονται και να συντηρούνται τακτικά.
- Οι επικίνδυνες ουσίες, τα εργαλεία και ο εξοπλισμός πρέπει να είναι αποθηκευμένα σε ασφαλές χώρο ούτως ώστε να εμποδίζεται η χρήσης τους χωρίς άδεια.
- Τα επιστημονικά ή τεχνικά εργαστήρια πρέπει να διατηρούνται καθαρά και ο εξοπλισμός πρέπει να συντηρείται σωστά.
- Σε περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης πρέπει να υπάρχει κατάλληλος εξοπλισμός πρώτων βοηθειών, για παράδειγμα θάλαμο καταιονισμού (ντους) επείγουσας ανάγκης.

Η εθνική νομοθεσία που βασίζεται στην οδηγία αριθ. 94/33/ΕΚ του Συμβουλίου της 22ας Ιουνίου 1994 για την προστασία των νέων κατά την εργασία μπορεί επίσης να είναι συναφής, ιδίως στην περίπτωση προγραμμάτων εργασιακής εμπειρίας.

Μυοσκελετικές παθήσεις

Η χειροκίνητη διακίνηση συνεπάγεται τη μετακίνηση βαριών φορτίων με τη δύναμη των χεριών ή του σώματος και πρέπει να αποφεύγονται. Στον κλάδο της εκπαίδευσης, υπάρχει ιδιαίτερος κίνδυνος τραυματισμού στην περίπτωση που κάποιος πρέπει να σηκώσει ένα παιδί ψηλά. Οι παθήσεις των άνω άκρων που οφείλονται στην εργασία μπορεί να προκληθούν από τον κακό εργονομικό σχεδιασμό των χώρων και των σταθμών εργασίας, για παράδειγμα κατά τη διάρκεια παρατεταμένης εργασίας σε ηλεκτρονικό υπολογιστή στο γραφείο της διοίκησης του σχολείου.

Η ευρωπαϊκή προσέγγιση στον τομέα της πρόληψης⁽³⁾

- Αποφυγή των κινδύνων μυοσκελετικών παθήσεων.
- Αξιολόγηση των μυοσκελετικών παθήσεων που δεν μπορούν να αποφευχθούν.
- Καταπολέμηση των μυοσκελετικών παθήσεων στην πηγή.
- Προσαρμογή της εργασίας στο άτομο.
- Προσαρμογή στις τεχνικές προόδους.
- Αντικατάσταση των επικίνδυνων παραγόντων με μη επικίνδυνους ή λιγότερο επικίνδυνους.
- Ανάπτυξη ολοκληρωμένης σφαιρικής πολιτικής στον τομέα της πρόληψης.
- Προτεραιότητα στα συλλογικά προληπτικά μέτρα και όχι στα ατομικά προληπτικά μέτρα.

- Παροχή κατάλληλης εκπαίδευσης και κατάρτισης στους εργαζομένους.

Άγχος

Το άγχος που οφείλεται στην εργασία βιώνεται όταν οι απαιτήσεις του εργασιακού περιβάλλοντος υπερβαίνουν την ικανότητα του εργαζομένου να ανταποκριθεί σε αυτές (ή να τις ελέγξει). Δεν πρόκειται για νόσο, αλλά μπορεί να δημιουργηθούν προβλήματα πνευματικής και σωματικής υγείας. Το άγχος που οφείλεται στην εργασία αποτελεί σύμπτωμα ενός οργανωτικού προβλήματος, και όχι μεμονωμένη αδυναμία. Στις εκθέσεις αναφέρεται ότι πάνω από το ένα τέταρτο του συνόλου των εργαζομένων στην Ευρωπαϊκή Ένωση πιστεύει ότι το άγχος που οφείλεται στην εργασία επηρεάζει την υγεία τους⁽⁴⁾. Ο βαρύς φόρτος εργασίας μπορεί να προκαλέσει τέτοιου είδους άγχος.

Επτά μέτρα για την πρόληψη του άγχους

- Επαρκής ανάλυση κινδύνου.
- Λεπτομερής σχεδιασμός των προληπτικών δράσεων.
- Συνδυασμός μέτρων προσαρμοσμένων στην εργασία και τον εργαζόμενο.
- Ειδικές λύσεις για το εκάστοτε πλαίσιο.
- Χρησιμοποίηση κατάλληλων εξωτερικών εμπειρογνομώνων.
- Αποτελεσματικός κοινωνικός διάλογος, εταιρική σχέση και συμμετοχή των εργαζομένων.
- Συνεχείς προληπτικές δράσεις και υποστήριξη της διοίκησης.

Βία

Βία στην εργασία θεωρείται κάθε συμβάν κατά το οποίο ένα άτομο υφίσταται κακομεταχείριση, απειλή ή επίθεση στο χώρο εργασίας του, και το οποίο θέτει σε κίνδυνο την ασφάλεια, την υγεία, την ευεξία ή την εργασιακή απόδοση του ατόμου αυτού. Καλύπτει τις προσβολές, τις απειλές, τη σωματική ή ψυχολογική επίθεση από άτομα εκτός του οργανισμού εναντίον ενός ατόμου στο χώρο εργασίας. Η βία μπορεί να έχει φυλετική ή σεξουαλική διάσταση. Οι εργαζόμενοι στον κλάδο της εκπαίδευσης μπορούν επίσης να πέσουν θύματα βίας διότι ο δράστης της επίθεσης τους θεωρεί "εκπροσώπους" του ιδρύματος ή του συστήματος.

Οι εργαζόμενοι διατρέχουν μεγαλύτερο κίνδυνο όταν η εργασία τους περιλαμβάνει:

- άμεση επαφή με τους μαθητές και/ή τους κηδεμόνες τους,
- εργασία κατά τις βραδινές ώρες ή μοναχική εργασία,
- επισκέψεις εκτός του ιδρύματος ή επισκέψεις κατ' οίκον, ή
- εργασία με παιδιά με ειδικές ανάγκες.

Εκφοβισμός

Ως εκφοβισμός μπορεί να οριστεί η επαναλαμβανόμενη, αδικαιολογητή συμπεριφορά εις βάρος ενός εργαζομένου, ή ομάδας εργαζομένων, η οποία θέτει σε κίνδυνο την ασφάλεια και την υγεία. Σε αντίθεση με τη βία, η οποία συνήθως προέρχεται από εξωτερικούς παράγοντες, εκφοβισμός γίνεται μεταξύ συναδέλφων. Ο καλύτερος τρόπος αντιμετώπισης του εκφοβισμού είναι η ανάπτυξη νοοτροπίας που βασίζεται σε πρότυπα και αξίες που καταδικάζουν τον εκφοβισμό, καθώς και η βελτίωση του ψυχοκοινωνικού εργασιακού περιβάλλοντος, για παράδειγμα αποφεύγοντας τις ασάφειες σχετικά με το ρόλο και τις αρμοδιότητες.

(1) Οδηγία 89/391 του Συμβουλίου της 12ης Ιουνίου 1989 σχετικά με την εφαρμογή μέτρων για την προώθηση της βελτίωσης της ασφάλειας και της υγείας των εργαζομένων κατά την εργασία, η οποία έχει μεταφερθεί στη νομοθεσία όλων των κρατών μελών.

(2) Education information sheet 2 - Preventing slip and trip incidents in the education sector (Ενημερωτικό εκπαιδευτικό δελτίο 2 - Πρόληψη των ολισθησεων και των παραπατημάτων στον κλάδο της εκπαίδευσης). Health and Safety Executive. Ηνωμένο Βασίλειο. <http://www.hse.gov.uk/pubns/edis02.pdf>

(3) Με βάση την οδηγία 89/391

(4) Τρίτη Ευρωπαϊκή Έρευνα για τις Συνθήκες Εργασίας 2000. Ευρωπαϊκό Ίδρυμα για τη Βελτίωση των Συνθηκών Διαβίωσης και Εργασίας, Λουξεμβούργο 2001.

*Πηγή: Ευρωπαϊκός Οργανισμός για την Ασφάλεια και την Υγεία στην Εργασία